

Åse Kari H. Wagner, professor

Tekstene i PIRLS. Hvor godt liker elevene tekstene, og hvordan presterer de på oppgavene?

Wagner, Å. K. H., Støle, H., Hoem, T. F. & Foldnes, N. (2024).

Bakgrunn

- Utholdenhet (Hiebert, 2014)
- **Motivasjon og engasjement er viktig** (Guthrie & Wigfield, 2000; Oakhill & Petrides, 2007; Wigfield et al., 2016)
  - **Det er kjønnsforskjeller når det gjelder engasjement for lesing** (Asher & Markell, 1974; Oakhill & Petrides, 2007)
- **Tekstene og prøvens utforming har betydning** (Roe og Vagle, 2013; Schulz-Heidorf & Støle, 2018; Solheim & Lundetræ, 2018)

PIRLS' definisjon av lesing

- Lesing er evnen til å forstå og bruke de skriftlige språkformene som kreves av samfunnet og/eller som verdsettes av individet selv. Lesere kan skape mening fra tekster i ulike former. De leser for å lære, for å delta i fellesskap av lesere i skolen og hverdagslivet, og de leser for fornøynsens skyld.

Haier

Folk flest tenker på kjever og tenner når de tenker på haier. Mange haier har kraftige kjever og flere rader med skarpe tenner. Noen haier kan bite så hardt at de kan kutte gjennom et tykt stålstykke, og de får alltid nye tenner. En haikjeve kan ha opptil tjue rader med tenner, den ene bak den andre. Når en hai brekker eller mister en tann, flytter en annen tann fram for å erstatte den. Noen haier skifter ut tennene sine én etter én, mens andre skifter ut en hel rad samtidig.

Hva haiene jakter etter for å spise, kommer an på hvor og hvordan de lever. Noen feier opp ørsmå flytende dyr og planter med de digre kjeftene sine. Noen er hurtige svømmere som kan fange fisk med de skarpe, spisse tennene sine. Andre haier leter langs kysten etter seler, delfiner og sjøfugl. Mange holder seg på bunnen og spiser krabber og skalldyr. Alle haier spiser andre dyr.

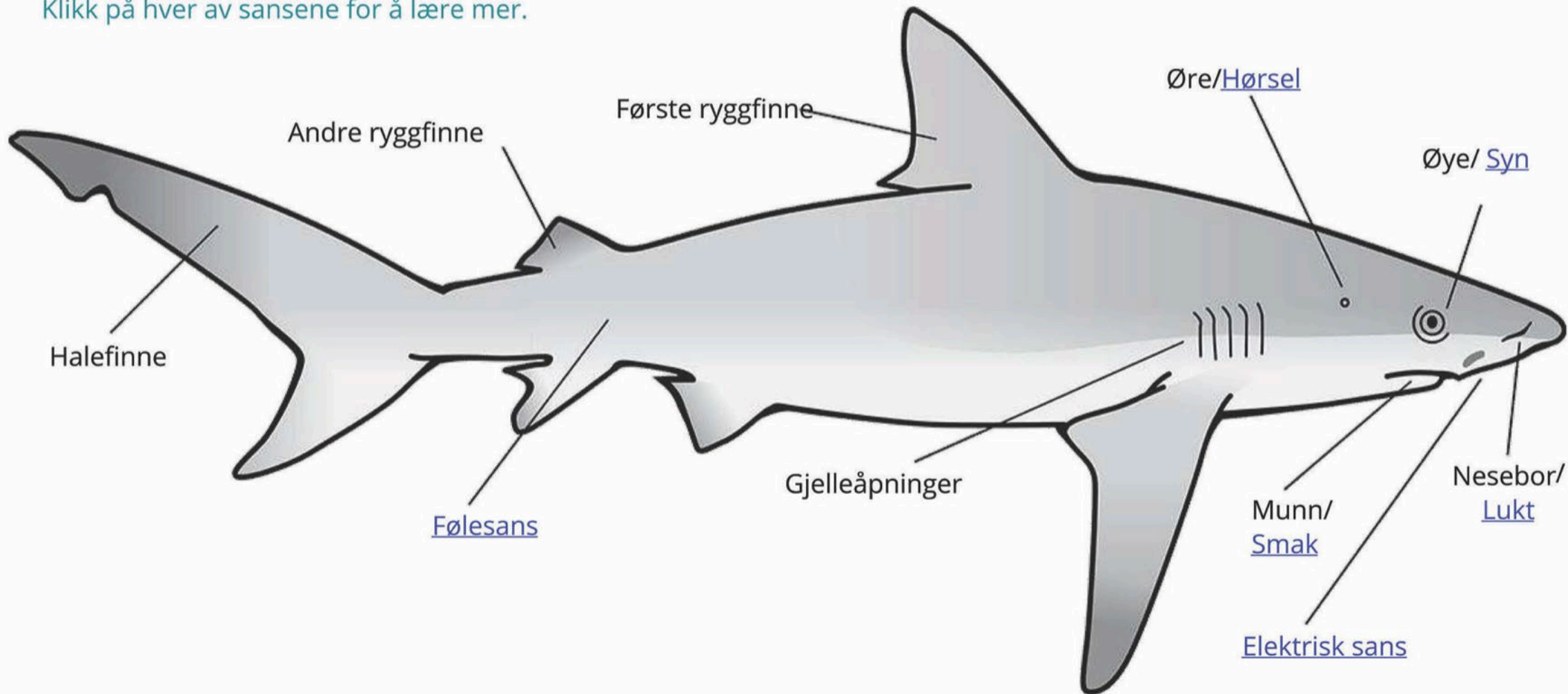

Tigerhaien, med de sterke, skarpe tennene, spiser alt den kan svelge, til og med matrester, bilskilt og malingsbokser. Den har fått kallenavnet søppeldunkhaien.

HVORFOR ER HAIER SÅ DYKTIGE JEGERE?

En hai har svært skarpe sanser, noe som gjør den til en av de beste jegerne i verden.

[Klikk på hver av sansene for å lære mer.](#)

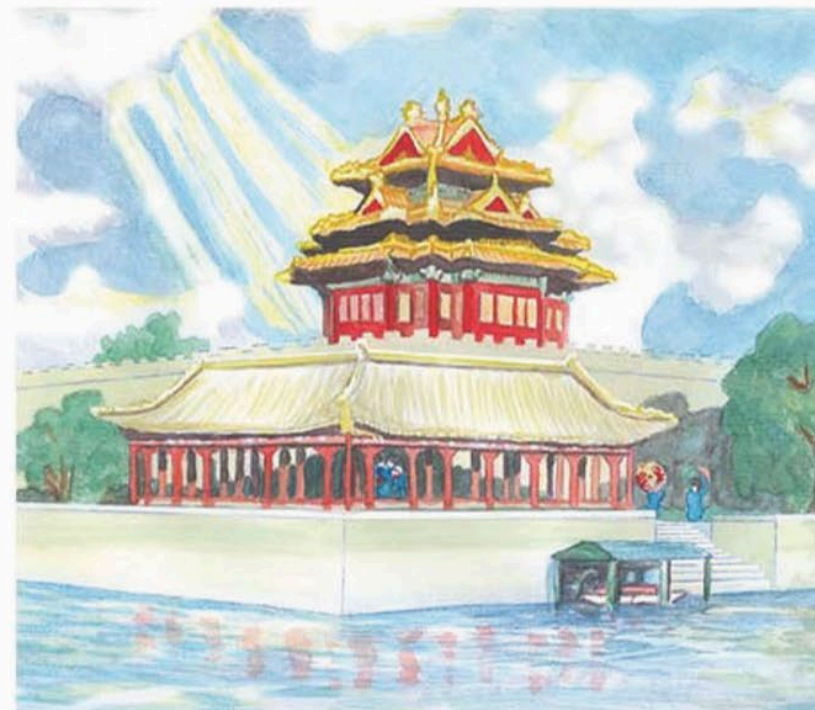
Den tomme blomsterpotta

Attfortalt av Elaine L. Lindy

Illustrert av Jennifer Moher

Keisaren av Kina utlyste ein konkurranse for å avgjere kven som skulle arve trona. Keisaren var gammal og barnlaus. Fordi han var svært glad i planter, erklærte han at alle barn som ville bli keisar, skulle komme til slottet for å få eit keisarleg frø. Det barnet som kunne vise det beste resultatet etter seks månader, ville vinne konkurransen og bli den neste keisaren.

Du kan tenkje deg oppstyret! Den dagen frøa skulle delast ut, var slottet fullt av håpefulle barn. Kvart barn gjekk heim igjen med ein dyrebar sjanse.

Jun gjorde sitt beste for ikkje å gråte. "Eg er lei for det, Dykkar Majestet", sa Jun. "Eg gjorde mitt beste. Eg planta frøet Dykkar i den beste jorda eg kunne finne, eg heldt jorda fuktig og såg etter det kvar einaste dag. Då frøet ikkje voks, planta eg det til og med på nytt i ny jord. Men det ville berre ikkje vekse. Eg er lei for det." Jun bøygde hovudet.

"Hmm," sa keisaren. Han snudde seg slik at alle kunne høyre, og tordna: "Eg veit ikkje kvar alle dei andre barna fekk frøa sine frå. Ingen ting kunne vekse av dei frøa eg gav dykk, for dei var kokte, alle saman!"

Og keisaren smilte til Jun.

http://www.overleve-serengetivandringen.org

Google

Dyr på vandring

Samarbeid mellom dyrene

Rovdyr i Serengeti

Google

OVERLEVE SERENGETI-VANDRINGEN

Unngå rovdyr

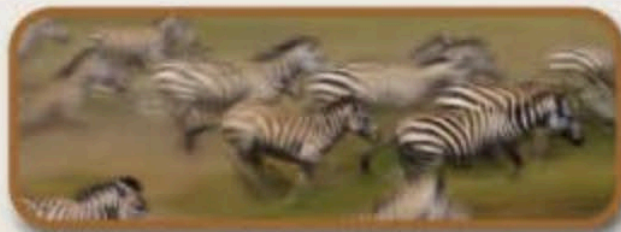
Sebraer og gnuer har mange fiender, men de er ikke hjelpeløse. Den viktigste måten å verne seg på, er å danne flokker. Et enslig dyr kan være lett å fange, men i en flokk er det mange dyr som kan se og høre et rovdyr i nærheten. I en flokk som beveger seg, er det dessuten vanskelig for et rovdyr å skille ut og fange et enkelt dyr.

Hvis et rovdyr kommer seg nært opptil, går unge sebraer og gnuer til midten av flokken. Voksne sebraer verner om ungene sine ved å sparke. Voksne gnuer bruker de spisse hornene sine.

Andre metoder sebraer og gnuer bruker for å unngå rovdyr:

SEBRAER

Stripene bidrar til å verne sebraen. Forskerne tror disse stripene kan forvirre et rovdyr - de kan ikke se hvor hver sebra begynner og slutter.

GNUER

Gnuer er et av de raskeste dyrene. De er også svært raske til å lære seg å løpe. Ungene til gnuen kan gå minutter etter at de er født. Etter to dager kan de løpe like fort som mødrene sine.

ePIRLS Klasseprosjekt

Lærer Webster

I dag skal vi lese om to dyr som ferdes lange strekninger hvert år for å finne mat - sebraer og gnuer.

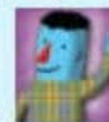

Lærer Webster

La oss begynne ved å bruke "Google" til å søke på Internett.

1.

Se på Google-søkeresultatene til venstre.

Elev

Klikk på lenken som mest sannsynlig vil forklare hvorfor og hvor sebraer og gnuer vandrer for å finne mat.

2.

Skriv to ting som sebraer og gnuer har til felles ifølge nettsiden.

Elev

http://www.dyr-pa-vandring.com/returen-sor

Google Dyr på vandring Samarbeid mellom dyrene Rovdyr i Serengeti Google

Afrikanske dyr på vandring

Hjem Vandring Begynnelsen Ferden nordover Returen sørover

Returen sørover

Oktober er den tørreste måneden i Serengeti. Det er lite mat igjen i nord, så flokkene begynner å returnere sørover. De drar nedover østsiden av Serengeti og spiser alt gresset de kan finne, mens de holder utkikk etter løver og hyener.

I november kommer det lette regnet, som sørger for små mengder friskt gress som holder flokkene i bevegelse. Innen desember kommer alle dyrene tilbake til de sørøstre slettene, tidsnok for det kraftige regnfallet, og syklusen begynner på nytt.

Oktober til desember

Serengeti

ePIRLS Klasseprosjekt

✓ LAGRET

Lærer Webster

Nå kan du gå tilbake til nettstedet "Dyr på vandring".

Lærer Webster

Nå kan du klikke på lenken "Returen sørover".

17.

Nettstedet forklarer vandringen på to måter: med ord og med kartene.

Elev

Hva tilføyer ordene som kartene ikke viser?

H LAGRE

Lærer Webster

Rovdyr er en konstant trussel mot dyr på vandring. Nå skal vi lese om hvordan sebraene og gnuene

Boks 10.2: Bilde fra en av ePIRLS-tekstene, «Den store vandringen» (en middels tekst). Lærer Websters spørsmål og instruksjoner ses til høyre

-
- Totalt 23 tekster
    - Elevene leser to hver
  - Tre vanskenivåer:
    - Lette
    - Middels
    - Vanskelige

Oppgaver og forståelsesprosesser

Forståelsesprosesser		
Informasjonsuthenting	Hente ut informasjon	20 %
	Trekke enkle slutninger	30 %
Vurdering	Tolke og sammenholde informasjon	30 %
	Vurdere språk, innhold og virkemidler i teksten	20 %

1. Kvifor heldt keisaren konkurransen?
- A** For å lære barna om planter.
  - B** For å velje den neste keisaren.
  - C** For å vise kor mektig han var.
  - D** For å finne den beste plantesorten.

17.

Nettstedet forklarer vandringen på to måter: med ord og med kartene.

Elev

Hva tilføyer ordene som kartene ikke viser?

Metode

- Engasjement (hvor godt elevene liker tekstene)
- Total PIRLS-skår for forståelsesprosessene
- Råskårer for enkelttekster og oppgaveformat
  - Åpne oppgaver: 0-3 poeng
  - Flervalgsoppgaver: 0-1 poeng

Hvor godt likte du å lese Bibliotekmusa?

- Jeg likte det svært godt
- Jeg likte det litt
- Jeg likte det ikke noe særlig
- Jeg likte det ikke i det hele tatt

LAGRE

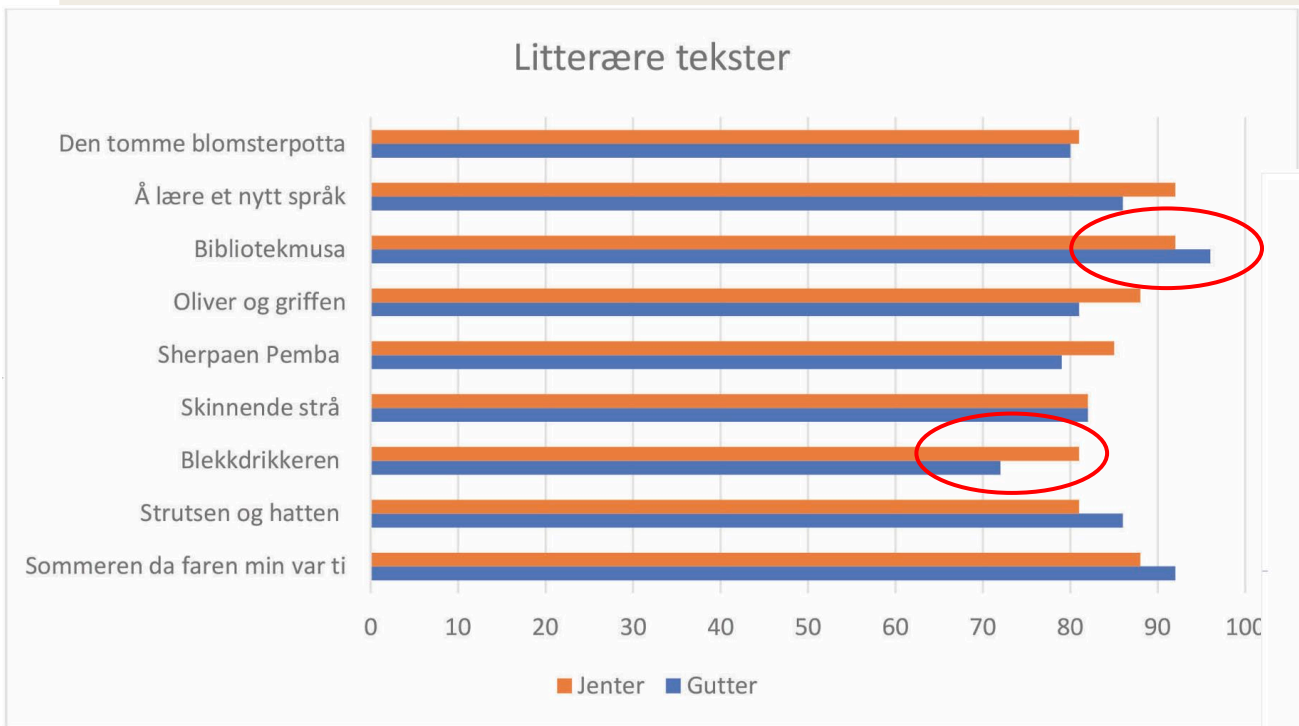
Boks 10.4: Hvor godt likte du å lese ...?

Resultater

---

1) Engasjement og prestasjoner på ulike teksttyper

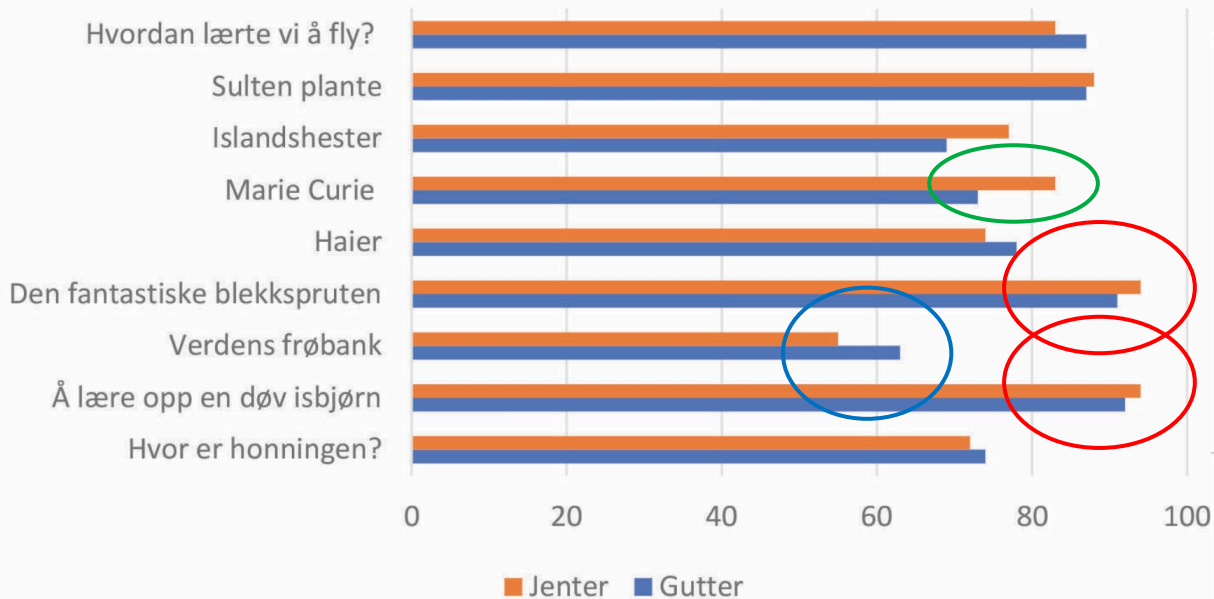
Figur 10.1: Oversikt over prosentandel som likte svært godt eller litt de litterære tekstene, fordelt på kjønn.

Figur 10.2: Elevenes delprestasjoner på de ni litterære tekstene, fordelt på kjønn.

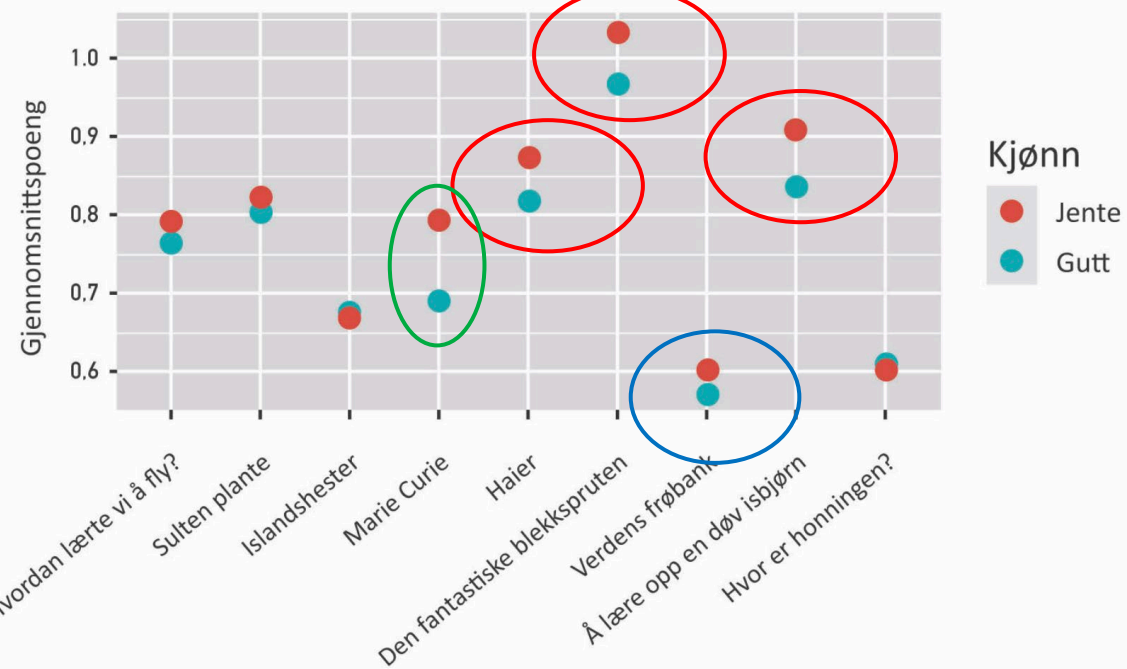
Merknad: Analysene er basert på råskårer. Kjønnforskjellene er signifikante (<0.05) for Å lære et nytt språk, Bibliotekmusa, Oliver og griffen, Blekkdrikkeren og Sommeren da faren min var ti.

Informasjonstekster

Figur 10.3: Oversikt over prosentandel som likte svært godt eller litt informasjonstekstene, fordelt på kjønn.

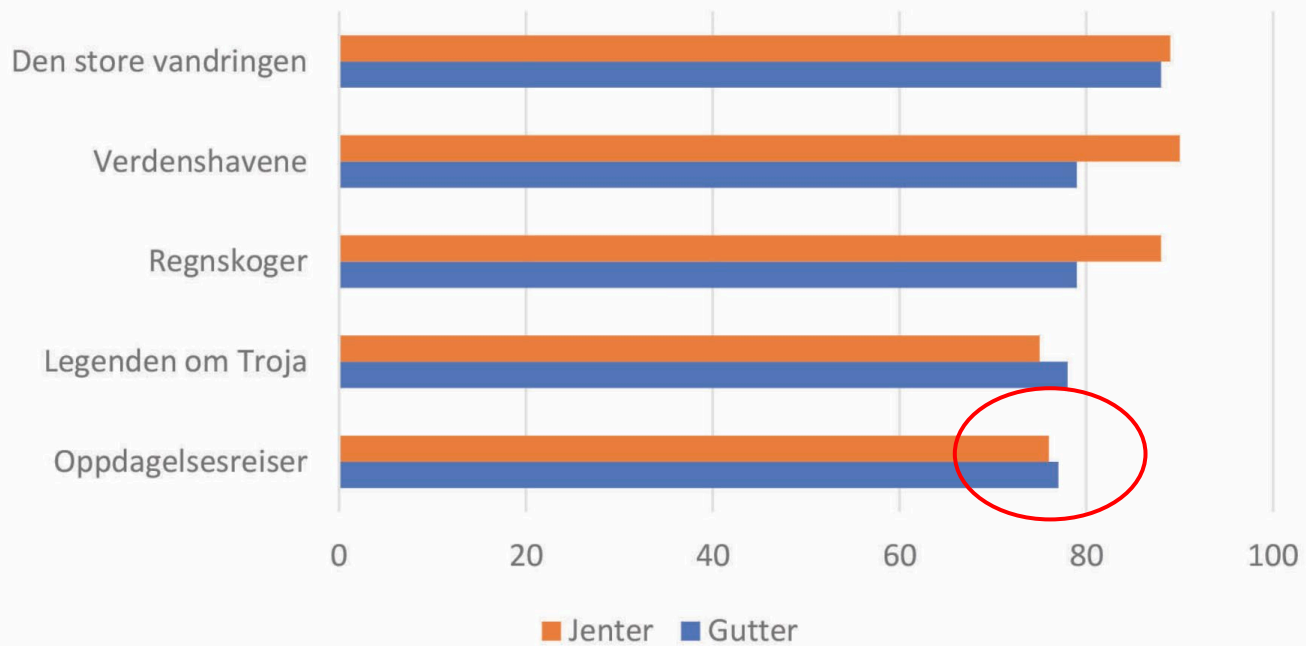
Informasjonstekster

Figur 10.4: Elevenes delprestasjoner på de ni informasjonstekstene, fordelt på kjønn.

Merknad: Analysene er basert på råskårer. Kjønnforskjellene er signifikante (< 0.05) for Marie Curie, Haier, Den fantastiske blekkspruten og Å lære opp en døv isbjørn.

ePIRLS-tekster

Figur 10.5: Oversikt over prosentandel som likte svært godt eller litt ePIRLS-tekstene, fordelt på kjønn.

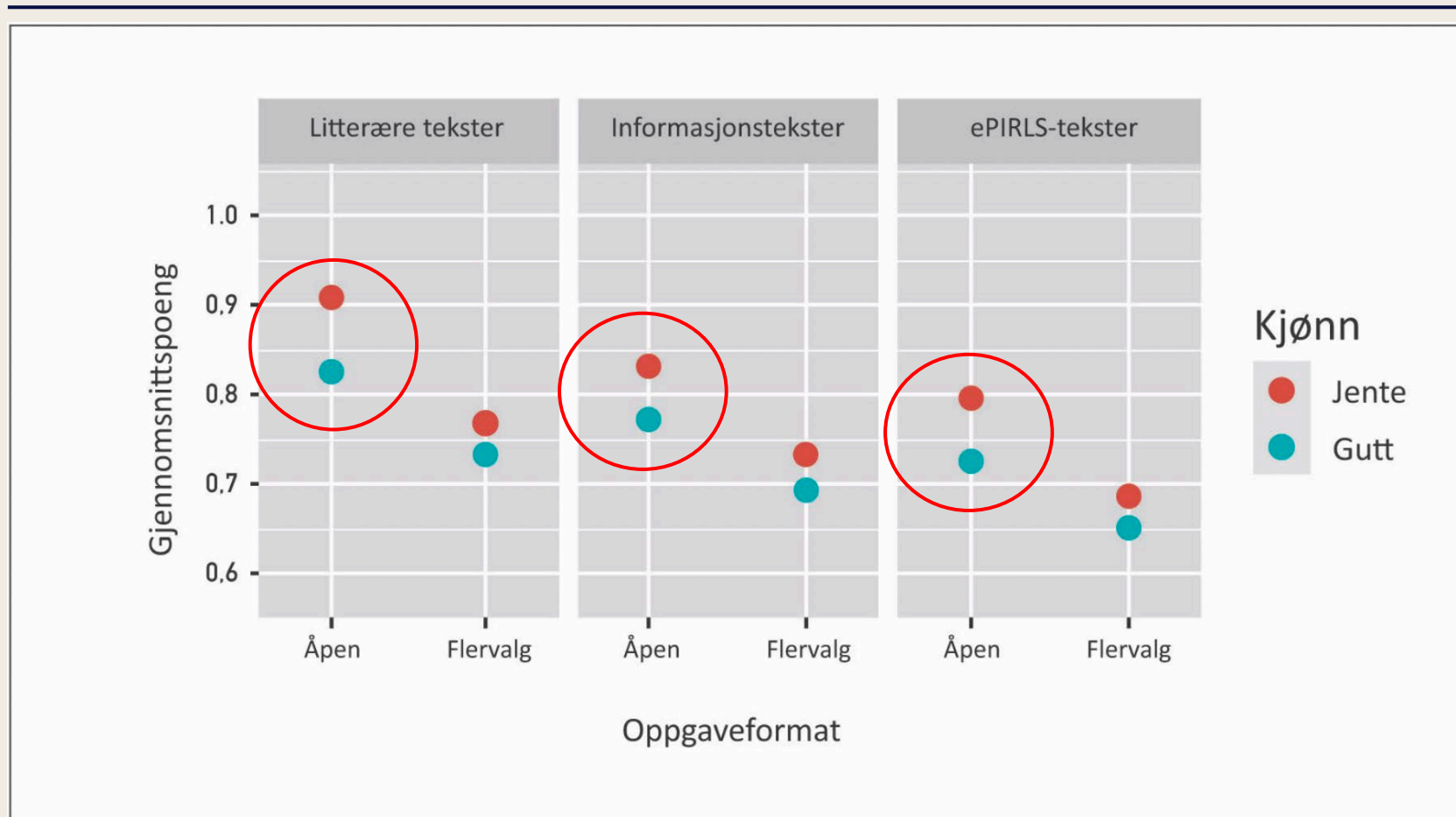

Figur 10.6: Elevenes delprestasjoner på de fem ePIRLS-tekstene, fordelt på kjønn.

Merknad: Analysene er basert på råskårer. Kjønnforskjellene er signifikante (< 0.05) for alle tekstene utenom Oppdagelsesreiser.

2) Oppgaveformat og prestasjoner

Figur 10.9: Oversikt over jenters og gutters gjennomsnittspoeng på åpne oppgaver og flervalgsoppgaver, fordelt på de tre teksttypene.

Merknad: Analysene er basert på råskårer. Alle kjønnsforskjeller er signifikante (< 0.05).

3) Forståelsesprosesser og prestasjoner

Figur 10.10: Jenters og gutters prestasjoner på de to forståelsesprosessene informasjonsuthenting og vurdering.

Merknad: Analysene er basert på IDB Analyser og fem plausible verdier. Kjønnsforskjellene er signifikante (< 0.05) for begge forståelsesprosessene.

Oppsummerende drøfting

- Elevene liker PIRLS-tekstene jevnt over godt
  - Særlig de litterære
  - Jentene liker generelt tekstene bedre enn guttene, og presterer også bedre enn guttene
- Elevene liker best de enkle tekstene, og tekster som handler om dyr
- Gutter har en tendens til
  - å underprestere dersom teksten ikke interesserer dem
  - i mindre grad enn jenter å like tekster med kvinnelige hovedroller
- Guttene taper poeng
  - på åpne oppgaver
  - på oppgaver som måler mer kognitivt krevende forståelsesprosesser

Tid for lesing!

- Utholdenhet og innsats
- *Ferdigheter* fremmer leselyst – ikke omvendt (van Bergen et al., 2023)
- *Høye ambisjoner + høy støtte*
  - Lengre, sammenhengende og utfordrende tekster
  - Eksplisitt støtte der man antar at noe kan være vanskelig
- Senk tempoet og jobb lenge med teksten

Toril F. Hoem, Hege Rangnes og Åse Kari H. Wagner

VEILEDET LESING
i samtale om tekst

Takk for oppmerksomheten!

- Asher, S. R. & Markell, R. A. (1974). Sex differences in comprehension of high-and low-interest reading material. *Journal of Educational Psychology*, 66(5), 680–687.
- van Bergen, E., Hart, S. A., Latvala, A., Vuoksimaa, E., Tolvanen, A. & Torppa, M. (2023). Literacy skills seem to fuel literacy enjoyment, rather than vice versa. *Developmental Science*, 26(3).
- Guthrie, J. T. & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. I M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson & R. Barr (Red.), *Handbook of reading research* (3. utg., s. 403–422). Longman.
- Hiebert, E. H. (2014). The forgotten reading proficiency: Stamina in silent reading. *Stamina, silent reading & the common core state standards*. Santa Cruz, CA: Text Project.
- Oakhill, J. V. & Petrides, A. (2007). Sex differences in the effects of interest on boys' and girls' reading comprehension. *British Journal of Psychology*, 98(2), 223–235. Wigfield, A., Gladstone, J. R. & Turci, L. (2016). Beyond cognition: Reading motivation and reading comprehension. *Child Development Perspectives*, 10(3), 190–195.
- Schulz-Heidorf, K. & Støle, H. (2018). Gender differences in Norwegian PIRLS 2016 and ePIRLS 2016 results at test mode, text and item format level. *Nordic Journal of Literacy Research*, 4(1), 167–183. <https://doi.org/10.23865/njlr.v4.1270>
- Solheim, O. J. & Lundetræ, K. (2018). Can test construction account for varying gender differences in international reading achievement tests of children, adolescents and young adults? A study based on Nordic results in PIRLS, PISA and PIAAC. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 25(1), 107–126. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2016.1239612>
- Roe, A. & Vagle, W. (2013). Kjønnforskjeller i lesing – et dybdedykk i resultatene fra nasjonale prøver på åttende trinn fra 2007 til 2011. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 96(6), 425–441.
- Wigfield, A., Gladstone, J. R. & Turci, L. (2016). Beyond cognition: Reading motivation and reading comprehension. *Child Development Perspectives*, 10(3), 190–195. <https://doi.org/10.1111/cdep.12184>